

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО–ЕКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАН
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА
МАКАРОВА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО– МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО– ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЮБЛІНСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» (ПОЛЬЩА)
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ INTAMT (ФРН)
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ІМЕНІ І.П. ПРОДІУСА
ЕКОНОМІЧНИЙ НАУКОВИЙ ПОРТАЛ ОНПУ

МАТЕРІАЛИ ІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО–ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
**«СУЧАСНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В КООРДИНАТАХ
ПАРАДИГМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

Харічкову Сергію Костянтиновичу присвячується

Дніпро
«Середняк Т.К.»
2020

Головний редактор Бровкова Олена Георгіївна

Матеріали II Міжнародної науково–практичної конференції «Сучасний менеджмент економічних систем в координатах парадигми сталого розвитку» — Дніпро: Середняк Т. К., 2020, — 254 с.

ISBN 978-617-7953-19-6

У збірнику наведені матеріали, які докладалися на II Міжнародній науково–практичній конференції «Сучасний менеджмент економічних систем в координатах парадигми сталого розвитку» (Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, 18 вересня 2020 р.) висвітлюються результати науково–методичної роботи Одеського національного політехнічного університету та інших вищих навчальних закладів України та зарубіжжя з питань сучасної економічної теорії, конкурентоздатності на мікро– та макрорівнях економіки, сталого економічного розвитку, а також управління фінансами підприємницьких структур.

Редакційна колегія:

Голова – Оборський Г.О., д.е.н., проф.

Співголови – Філіппова С.В., д.е.н., проф.

Продіус О.І., к.е.н., доц.

Відповідальний секретар – Бровкова О.Г., к.е.н., доц.

Технічний секретар – Лук'янчук О.М., ст. викладач

Рецензенти:

Буркинський Б.В., д.е.н., проф.

Балан О.С., д.е.н., проф.

Ковтуненко К.В., д.е.н., проф.

Кузьмін О.Є., д.е.н., проф.

Кузнецова І.О., д.е.н., проф.

Парсяк В.Н., д.е.н., проф.

Патрік Едуард, д.т.н., проф.

Садченко О.В., д.е.н., проф.

Слонієц Іоланта, д.е.н., проф.

Студінська Г.Я., д.е.н., доц.

Студінський В.А., д.і.н., к.е.н., доц.

Хлобистов Є.В., д.е.н., проф.

Хрущ Н.А., д.е.н., проф.

Чухрай Н.І., д.е.н., проф.

Прадип Кумар, д.е.н.

Сародж Кумар Саху, доц.

ІНСТИТУЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПАНСІЇ МІЖНАРОДНОГО БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ В КРАЇНАХ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

*С.А. Шелудько, кандидат економічних наук
Одеський національний економічний університет
(м. Одеса, Україна)*

Сучасні дослідники міжнародних економічних відносин називають світову економіку молодий категорією науки, витoki якої ледь сягають кінця XIX ст., а розквіт припадає на початок XXI ст.. Подібне трактування нерідко переноситься на міжнародні фінанси, а відтак – і на міжнародну банківську справу. Втім, прагнення до міжнародного, транскордонного, всеосяжного характеру діяльності була властива вже античним банківським установам – генеза банківського бізнесу є незаперечним доказом примату міжнародного характеру банківської справи над мононаціональним.

Однією з найбільш важливих змін, що відбулися в міжнародних фінансових відносинах у поточному десятилітті, стало зростання значення країн, що розвиваються, як джерел і напрямків для потоків приватного капіталу. Процеси дерегуляції та лібералізації внутрішніх фінансових ринків цих країн і зниження бар'єрів для закордонних капіталів призвели до більш глибокої фінансової інтеграції між ними і розвиненими економіками.

У структурі імпорتنих іноземних капіталів у країнах, що розвиваються, в останні кілька років кредити, отримані підприємствами і банками з цих країн у міжнародних фінансових установах, грають все більш важливу роль. У той же час, напрямки грошових потоків поступово переорієнтовуються, перетворюючи односторонні донорські відношення між країнами, що розвиваються і провідними економіками світу на більш збалансовані, партнерські зв'язки – засновані на рівноправ'ї та взаємній вигоді.

Роль закордонних банківських капіталів у розвитку фінансових ринків країн, що розвиваються, неодноразово ставала об'єктом досліджень. Серед іноземних публікацій, що представляють найбільший інтерес у контексті цього дослідження, слід назвати такі [1-6; 8-9]. В основному, це дослідження з широким географічним охопленням, що не дозволяє приділити достатньо уваги регіональним особливостям окремих країн – зокрема, економікам Центральної та Східної Європи. Більш спеціалізований підхід міститься в публікаціях польських і вітчизняних науковців [7; 10-11].

Тим не менш, проблема трансформації форм і організаційних особливостей експансії міжнародного банківського бізнесу в країнах, що розвиваються, досі не отримала належного висвітлення в профільній літературі. Це й обумовлює мету і актуальність цього дослідження, з метою чого було проведено аналіз діяльності міжнародних банків на фінансових ринках країн Центральної та Східної Європи.

Дослідження демонструють відособленість інституційної моделі міжнародних банків у економіках, що розвиваються [2; 6; 9]. Для забезпечення своєї присутності в таких країнах, міжнародний банківський бізнес формує й утримує різні типи підрозділів, що утворюють його загальну та локальну структури. Місцеві регулятори для нормативних і наглядових цілей розглядають такі підрозділи в двох основних організаційно-правових формах – іноземний банк і банк з іноземним капіталом.

За визначенням International Working Group on External Debt Statistics of the World Bank, IMF, BIS, OECD, іноземний банк – це кредитна установа, центр прийняття стратегічних рішень якої розташований за межами країни, на ринку якої вона функціонує. Таким чином, географічна віддаленість вищого керівництва є ключовою ознакою такого банку, проте не єдиною: його власниками є іноземні громадяни, такий банк працює за спеціальним дозволом (ліцензією) місцевого центрального банку для подібних установ і перебуває у подвійному правовому полі як юридична особа-нерезидент (у вигляді закордонної філії або представництва). Тісно пов'язаним з попереднім є поняття банку з іноземним капіталом, основною рисою якого є наявність частки хоча б одного іноземного інвестора в статутному капіталі. Мінімальний розмір такої частки встановлюється нормативно – зазвичай, йдеться про 10 % і більше. На відміну від першого, другий тип банку є юридичною особою-резидентом, обсяг прав і обов'язків якої відповідають такому для банків місцевих власників. Ці установи зазвичай називають дочірніми банками.

На наш погляд, головні відмінності між іноземним банком і банком з іноземним капіталом полягають у характері їхньої операційної діяльності. Оскільки перші міцніше зв'язані законодавчими обмеженнями, перелік можливих послуг є значно меншим. У свою чергу, дочірнім банкам доводиться виконувати загальні нормативи, що ускладнює розміщення великих обсягів іноземних ресурсів. У сучасній практиці вибір моделі присутності міжнародного банківського бізнесу в конкретній країні залежить від очікуваного типу діяльності: якщо необхідно супроводжувати інвестиції або працювати на ринку цінних паперів, раціональним є заснування іноземного банку. Реалізація роздрібних послуг або забезпечення універсального характеру вимагає функціонування в формі банку з іноземним капіталом.

Розглянувши особливості правової форми присутності міжнародного банківського бізнесу, можна визначити організаційні характеристики, що відрізняють його від класичних внутрішньодержавних банків (таблиця 1). Варто зазначити, що іноземні банки постійно еволюціонують, тому представлений нижче перелік ознак не є вичерпним. Крім того, через суб'єктивні відмінності у філософії провадження діяльності різними банками, обумовлені історичними або культурними причинами, існують підстави для зауваження: щоб вважатися міжнародним, банківського бізнесу достатньо володіти більшістю з перерахованих ознак.

Таблиця 1 – Основні риси міжнародного банківського бізнесу в порівнянні з національними банками країн, що розвиваються [12, с. 40]

Ключові ознаки		Міжнародний банківський бізнес	Національний банківський бізнес
1. Стратегічна мета		Домінування на світовому / макрорегіональному ринку	Домінування на внутрішньому ринку
2. Характер власного капіталу		Мультинаціональний, часто «клаптевий»	Мононаціональний, резидентський
3. Регуляторна юрисдикція		Місцевий регулятор материнського банку + регулятори країн присутності	Місцевий регулятор
4. Правосуб'єктність	загальна	Місцеве право материнського банку + міжнародне право	Місцеве національне право
	спеціальна	Право країни присутності	
5. Архітектура мережі		Складна, філіальна	Проста, безфіліальна, може бути обмеженою регіонально
6. Кореспондентська мережа		Широка (за країнами)	Вузька (за валютами)
7. Корпоративна культура		Глобальна, національні особливості асимілюються	Заснована на принципах національної культури

Стратегічна мета міжнародного банку полягає в прагненні домінувати якщо не на світовому ринку, то, принаймні, в континентальних або макрорегіональних масштабах. Ця ознака є родовою для міжнародного банківського бізнесу: саме в момент, коли національний банк (навіть якщо він уже утримує закордонні філії або представництва) ставить за мету зайняти певну частку ринку банківських послуг у суміжній країні або групі країн, і вживає заходів для досягнення цього, можна говорити про властивий такий установі міжнародний характер. Власний капітал такого банку має мультинаціональну природу, географія його акціонерів може бути настільки складною, що визначити домінуючу країну походження практично неможливо (хоча капітал материнського банку може бути однорідним). Достатньою умовою тут є приналежність істотних часток капіталу резидентам більш ніж однієї держави.

Транскордонний характер діяльності породжує регуляторні ускладнення для функціонування міжнародного банківського бізнесу. У той час як установа, що працює на одному ринку банківських послуг, підпадає під юрисдикцію тільки місцевого регулятора (центрального банку), транснаціональні банки повинні враховувати обмеження як наглядового органу за місцем знаходження материнського офісу, так і локальних центральних банків країн своєї присутності. Така подвійна юрисдикція має місце й у правовому режимі діяльності. Їхній статус у правовідносинах визначається окремо для кожного випадку: загальна правосуб'єктність регулюється національним законодавством материнського банку з урахуванням норм міжнародного права, а спеціальна – підпорядковується місцевим нормативним актам країн присутності дочірніх установ.

Відмінність між національним і міжнародним банківським бізнесом полягає й у способі організації мережі – другому типу властива певна автономність, оскільки територіальні підрозділи в країнах присутності згруповані навколо регіональних філій або дочірніх банків. Така архітектура вимагає застосування складних обліково-аналітичних процедур і консолідації балансів регіональних підрозділів. Особливості мережі міжнародного банківського бізнесу зумовлюють і досить чіткі відмінності у підтримці кореспондентських відносин. Завдяки регіональному охопленню, такі структури мають дочірні банки в кожній важливій для них країні, що дозволяє відносно дешево утримувати значну кількість прямих кореспондентів. Ця перевага формує конкурентоспроможність на ринку міжнародних переказів і розрахунків.

Доволі показовою ознакою міжнародних банків (особливо в пост-комуністичних країнах) є їхня корпоративна культура, та загалом філософія такого бізнесу. У той час як національні кредитні установи намагаються відрізнитися на внутрішньому ринку своєю самобутністю та локальною культурною ідентичністю, глобальний банківський бізнес за своєю природою змушений йти шляхом уніфікації і асиміляції місцевих особливостей.

Процеси проникнення міжнародного банківського бізнесу на ринки країн з перехідною економікою беруть свій початок в середині 1990-х років, і результати емпіричних досліджень [9] дозволяють говорити про позитивний вплив на інституційний розвиток місцевих фінансових систем.

Таким чином, експансія міжнародного банківського бізнесу в країнах, що розвиваються, та, зокрема, в державах Центральної та Східної Європи відзначається низкою специфічних рис інституційного характеру. Врахування названих особливостей є важливою умовою раціонального дослідження впливу іноземного банківського капіталу на становлення та розвиток внутрішніх фінансових ринків, а відтак – і банківської системи України. Подальші дослідження експансії міжнародного банківського бізнесу варто спрямовувати на аналіз трансформаційних процесів, що їх проходять банки з іноземним капіталом в умовах посилення конкуренції з боку позасистемних інноваційних постачальників фінансових послуг (FinTech-компаній).

Список використаних джерел

1. Claessens, S., van Horen, N. Foreign Banks: Trends and Impact. *Journal of Money, Credit and Banking*. 2014. Vol. 46 (1). P. 295-326.
2. Cull, R., Peria, M.S.M. Bank Ownership and Lending Patterns During the 2008–2009 Financial Crisis: Evidence from Latin America and Eastern Europe. *Journal of Banking & Finance*. 2013. Vol. 37(12). P. 4861-4878.
3. Cull, R., Peria, M.S.M. Foreign Bank Participation in Developing Countries: What Do We Know about the Drivers and Consequences of this Phenomenon? *The World Bank Policy Research Working Paper*. 2010. No. 5398.
4. Cull, R., Peria, M.S.M., Verrier, J. Bank Ownership: Trends and Implications. *IMF Working Paper*. 2017. No. 17/60.
5. Delis, M. D., Kokas, S., Ongena, S. Foreign Ownership and Market Power in Banking: Evidence from a World Sample. *Journal of Money, Credit and Banking*. 2016. Vol. 48. P. 449-483.
6. Hassan, M.K., Sanchez, B., Ngene, G.M., Ashraf, A. Financial Liberalization and Foreign Bank Entry on the Domestic Banking Performance in MENA Countries. *African Development Review*. 2012. Vol. 24 (3). P. 195-207.
7. Iwanicz-Drozowska, M., Bongini, P., Smaga, P., Witkowski, B. Foreign-Owned Banks: The Role of Ownership in Post-Communist European Countries. Cham: Palgrave Macmillan. 2018. 220 p.
8. Lee, C.-C., Hsieh, M.-F., Dai, H.-W. How does Foreign Bank Ownership in the Banking Sector Affect Domestic Bank Behavior? A Dynamic Panel Data Analysis. *Bulletin of Economic Research*. 2012. Vol. 64. P. 86-108.
9. Naaborg, I., Scholtens, B., de Haan, J., Bol, H., de Haas, R. How Important are Foreign Banks in European Transition Countries? A Comparative Analysis. *International Finance*. 2002. No. 0209005.
10. Дзюблюк О., Владимир О. Іноземний капітал у банківській системі України: вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 5. С. 26-33.
11. Коваленко В. В. Розвиток міжнародного банківського бізнесу в умовах глобальної економіки. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. Вип. 2. С. 258-263.
12. Шелудько С. А. Міжнародні стандарти банківської справи : навч. посіб. К. : Видавничий дім «Кондор», 2020. 260 с.

ПРАВИЛА РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ <i>А.І. Лівінський, В.С. Гордієвський</i>	166
ВЕНЧУРНА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ФОРМА ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ <i>І.В. Якуєвич,</i>	168
УПРАВЛІНСЬКІ ПІДХОДИ ДО ВИБОРУ МЕТОДІВ ПІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ <i>Л.І. Чернишова, А.Ю. Антонова</i>	173
ЛІДЕРСТВО ТА УПРАВЛІННЯ - ВІДНОСИНИ ТА ВІДМІННОСТІ <i>В.А. Замлинський, Л.С. Кондратьєва</i>	176
СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКРИЗОВИХ СТРАТЕГІЙ ПІДПРИЄМСТВА <i>О.О. Олейникова, Г.О. Ковальова</i>	177
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ <i>О.М. Коваленко, О.В. Станіславик</i>	179
СЕКЦІЯ 4 ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СУЧАСНОГО ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ	
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ РИНКІВ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРИЗНОМАНІТТЯ КРИЗЬ ВПЛИВ НАДЗВИЧАЙНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ <i>Є.В. Хлобистов, М.В. Кузьменко, Ю.В. Бичкова</i>	183
«ДОСКОНАЛА» СТРАТЕГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ McDONALD'S CORPORATION <i>І.Г. Химич</i>	185
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ОСОБЛИВОСТІ ДОТРИМАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ <i>Ю.В. Вашай</i>	187
ІНСТИТУЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПАНСІЇ МІЖНАРОДНОГО БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ В КРАЇНАХ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ <i>С.А. Шелудько</i>	189
ПОТЕНЦІАЛІ УЧАСТІ УКРАЇНСЬКИХ ВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ РОЗУМНІЙ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ <i>О.Ю. Білоус</i>	192
СЕКЦІЯ 5 УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	
GROWTH OF THE ECONOMY OF FREE EARNINGS IN THE CONDITIONS OF THE WORLD FINANCIAL CRISIS <i>V.A. Zamlynskyi, A.V. Buzunar, Adil Mohamed Abdalla Sultan Al Ali</i>	197
UPGRADE СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ <i>Л.В. Корольчук</i>	199
СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ПЕРШОГО ПОСТЧОРНОБИЛЬСЬКОГО ДЕСЯТИЛІТТЯ НА ЖИТОМИРСЬКІНІ (1986 – 1996 pp.): ІСТОРИКО– ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ <i>В.А. Студінський</i>	202
ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ <i>М.М. Богун</i>	206
ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ЗА ДОХОДАМИ <i>О.Г. Волкова,</i>	209
ТЕОРЕТИКО– МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ <i>В.О. Іванченко</i>	214
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТИЙКОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ БІЗНЕС ГРУП В ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМ В УКРАЇНІ <i>В.І. Захарченко, В.В. Трач</i>	220
ПРАКТИКА СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ <i>Л.О. Зайцева</i>	222

Видавець «ФОП Середняк Т.К.», 49000, Дніпро, 18, а/с 1212
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4379 від 02.08.2012.
Ідентифікатор видавця в системі ISBN 7822
49000, Дніпро, 18, а/с 1212
тел. (096)-308-00-38, (056)-798-04-00
E-mail: 7980400@gmail.com